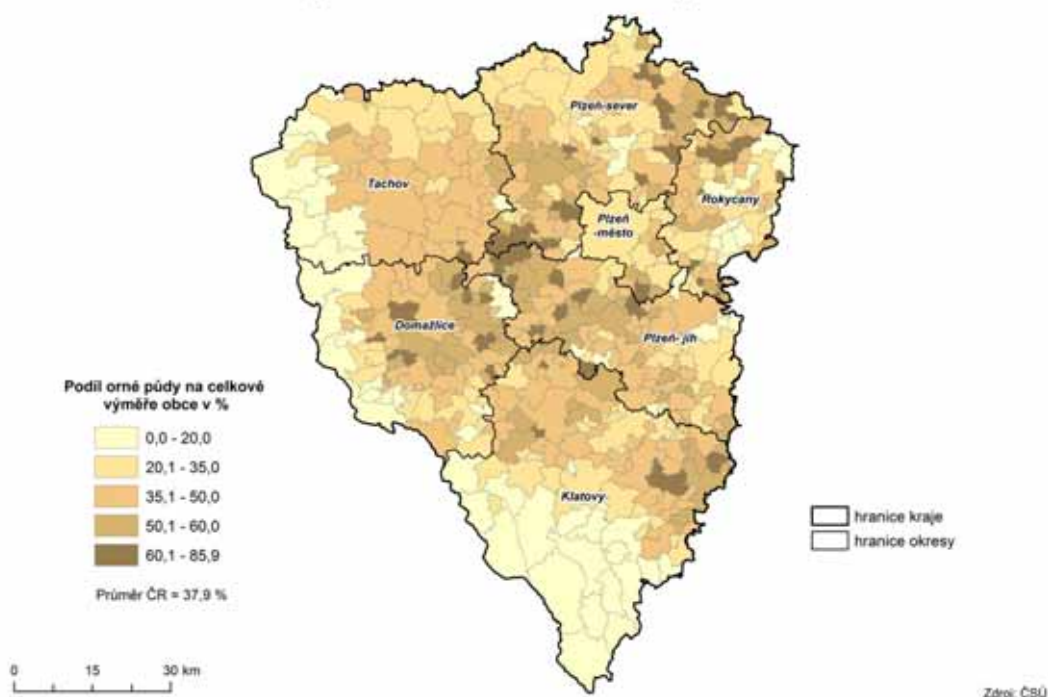

4. Životní prostředí

Půdní fond - zemědělské půdy stále ubývá

Tendence poklesu zemědělské půdy způsobená především snížením objemu zemědělské výroby se proti minulému období téměř nezměnila. Nadále přetrvává snižování orné půdy při současném nárůstu výměry trvalých travních porostů. Nejvýraznější pokles podílu orné půdy na celkové výměře vykazuje Tachovsko (proti roku 2008 došlo ke snížení podílu o 1,7 procentního bodu). Nejvyšší podíl orné půdy na celkové výměře mají okresy ležící kolem města Plzně s převážně zemědělským charakterem a to Plzeň-jih a Plzeň-sever. Svou dosaženou hodnotou přes 40 % podílu orné půdy na celkové výměře převyšují oba okresy republikový podíl v průměru o více než 4 procentní body. Z analýzy půdního fondu podle jeho struktury je v časové řadě od roku 2008 patrná určitá stagnace podílu zastavěných ploch. V meziokresním srovnání má nejvýraznější postavení okres Plzeň-město (podíl 4,9 % z celkové výměry). Nadále se projevuje jako jeden z faktorů ovlivňujících vývoj půdního fondu nadměrná urbanizace.

Orná půda v obcích Plzeňského kraje k 31. 12. 2013

Rostou plochy lesních pozemků z důvodů zalesňování zemědělské půdy

Jedním z důvodů růstu lesních ploch je i zalesňování zemědělské půdy. Výměra lesních pozemků v přepočtu na celkovou výměru v roce 2013 dosáhla 39,7 % a překročila tak republikový podíl o 5,9 procentních bodů. Jedná se o lesní pozemky nacházející se zejména v horských a podhorských částech Šumavy a Českého lesa a dále na severovýchodě kraje v oblastech Brdská a Křivoklátska. Nejvyšší podíl lesních ploch na celkové výměře mají okresy Tachov (43,4 %), Rokycany (43,3 %) a Klatovy (43,2 %). Z lesnatých ploch tvoří převážnou část lesy hospodářské, kde podle druhového složení převládají jehličnany, především smrk.

Ekologické zemědělství je moderní forma hospodaření

Ekologické hospodářství je jedním z principů trvale udržitelného rozvoje. Jako součást agrární politiky státu představuje moderní formu hospodaření při respektování přírodních zákonitostí, přirozené kvality a úrodnosti půdy. Také minimalizuje použití chemických prostředků pro zemědělskou výrobu a tím i negativní dopady na životní prostředí.

Počet ekologických zemědělců stále roste

Počet ekologických zemědělců projevuje stále rostoucí tendenci. K 31. 12. 2013 bylo v Plzeňském regionu zaregistrováno 416 ekologicky hospodařících zemědělců. Ve srovnání s rokem 2008 stoupl tento počet více než dvakrát. Nejvíce ekologicky hospodařících zemědělců je v okrese Klatovy

<p><i>Roste podíl ekologicky obhospodařované půdy</i></p>	<p>(32 %) a Tachov (20,9 %). Tyto okresy díky svým geografickým podmínkám neumožňují provozovat klasické konvenční zemědělství, a proto využívají formy ekologického zemědělství, které hospodaří na menších plochách. Více jak desetinásobně stoupl od roku 2008 počet ekologických zemědělců hospodařících souběžně i na konvenční půdě. V Plzeňském kraji relativně nejvíce těchto ekologických zemědělců hospodaří v okresech Domažlice, Klatovy a Plzeň-jih.</p>
<p><i>Ekologické zemědělství je i ekologický chov</i></p>	<p>V roce 2013 podíl ekologicky obhospodařované půdy (včetně přechodného období) na celkové výměře zemědělské půdy dosáhl 14,04 %. Ve srovnání s rokem 2008 vzrostl tento podíl téměř dvojnásobně. V mezikrajském srovnání podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře řadí Plzeňský kraj na sedmé místo v ČR. Dosažená hodnota v regionu celkově převyšuje republikový průměr o 2,4 procentního bodu. Od roku 2010 klesá výměra obhospodařované půdy v přechodném období, zatímco výměra půdy v ekologickém zemědělství se zvyšuje. V meziokresním srovnání nejvyššího podílu ekologicky obhospodařované půdy na zemědělské půdě dosahují okresy Tachov (32,6 %), Domažlice (14,7 %) a Klatovy (14,9 %) s relativně nejvyšší výměrou zemědělské půdy. Citované okresy jsou oblasti s kvalitním čistým životním prostředím, nízkou mírou urbanizace, málo osídlenými územími s loukami a pastvinami v horských a podhorských částech kraje. Nejnižšího podílu naopak dosahuje, eliminujeme-li specifické postavení okresu Plzeň-město, okres Rokycany (5,4 %).</p>
<p><i>Vodovody a kanalizace - specifické množství vody fakturované domácnostem klesá</i></p>	<p>Ekologické zemědělství zahrnuje také vedle ekologicky obhospodařované půdy i ekologický chov hospodářských zvířat a následně i produkované bioprodukty jako výchozí surovinu pro výrobu biopotravin. Je to dynamicky se rozvíjející článek současného zemědělství, který v mnoha směrech nahrazuje zemědělské hospodaření konvenční. Zatímco důležitým atributem rozvoje konvenčního zemědělství je hospodaření s co nejvyšším ziskem s negativním dopadem na životní prostředí, v ekologickém zemědělství je to snaha hospodařit v souladu s principy přírody a jejich rozmanitostí a vytvářet tak zdroje pro kvalitní suroviny, bioprodukty a čisté životní prostředí.</p>
<p><i>Největšími zdroji odpadních vod jsou osídlené celky</i></p>	<p>Za sledované období se snížila hodnota relativního ukazatele specifické množství vody fakturované domácnostem (v přepočtu na obyvatele a den) o 15,6 litrů na osobu a den. Z toho jen za poslední rok klesla spotřeba o 1,1 litru na osobu a den. V rámci ČR se v roce 2013 s hodnotou 80,5 litrů na osobu a den jedná o šestou nejnižší hodnotu v rámci regionů. Touto hodnotou se Plzeňský kraj pohybuje pod republikovou hodnotou a to o 6,7 l na osobu a den.</p> <p>Největšími producenty odpadních vod jsou osídlené celky, tzn. města a obce. V roce 2013 dosáhla délka kanalizační sítě 2 709 km, tj. o 5,5 % více než v roce 2008. Současně bylo v tomto roce napojeno na veřejnou kanalizaci 80,9 % obyvatel, což ve srovnání s rokem 2008 představuje nárůst o 4,1 procentního bodu. Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizace s koncovou čističkou odpadních vod (dále jen ČOV) vzrostl a to za sledované období o 4,4 procentních bodů. V roce 2013 bylo vypouštěno do kanalizace 31 775 m³ odpadních vod. Podíl čištěných odpadních vod (bez srážkových) stále stoupá. V Plzeňském kraji bylo do konce roku 2013 vybudováno 189 ČOV s celkovou kapacitou 186,5 tis. m³/den, z toho se jednalo ze 100 % o ČOV mechanicko-biologické.</p>
<p><i>Emise jsou důležitým faktorem pro hodnocení kvality ovzduší</i></p>	<p>Na kvalitu ovzduší v Plzeňském kraji mají významný vliv emise zejména z malých a mobilních zdrojů (zvýšený výskyt smogu způsobený rozvojem automobilové dopravy). V důsledku likvidace zastaralých a nevyužívaných provozů, restrukturalizace některých výrobních procesů a především v důsledku přechodu na jiný, ekologičtější způsob vytápění došlo od roku 2008 k poklesu emisí hlavních znečišťujících látek zejména u velkých a středních zdrojů znečišťování. Intenzivní rozvoj automobilové dopravy v souvislosti s provozem dálnice D5 je dalším faktorem, který ovlivňuje kvalitu ovzduší v Plzeňském kraji. Z analýzy dat měrných emisí (REZZO 1-4) je patrné, že od roku 2008 do roku 2012 došlo k poklesu měrných emisí oxidu siřičitého (o 0,30 t/km²), oxidu dusíku (o 0,43 t/km²) i oxidu uhelnatého (o 1,04 t/km²)</p>

Odpady - produkce podnikového odpadu klesá

Podíl manipulovaného odpadu na celkové produkci odpadů se pohybuje kolem 90 %

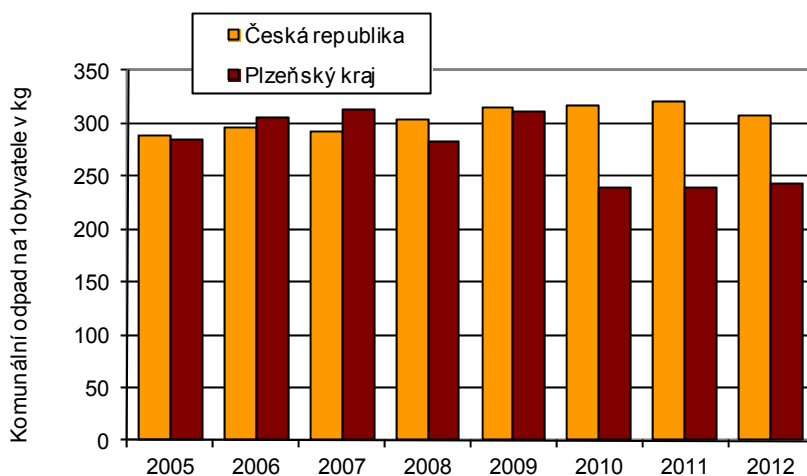
a to především vlivem poklesu u velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1). Pokles měrných emisí oxidu uhelnatého byl způsoben především výrazným poklesem měrných emisí u mobilních zdrojů (REZZO 4). Výpočet měrných emisí oxidu uhelnatého byl u REZZO 3 také ovlivněn v roce 2012 novou metodikou s novou sadou emisních faktorů. V celorepublikovém srovnání se Plzeňský kraj hodnotou měrných emisí oxidu siřičitého umístil na 7. nejnižším místě a u oxidu dusíku si zachoval třetí místo. Nejvíce zatížená emisemi znečišťujících látek jsou území s vysokou koncentrací průmyslových činností, s vysokou hustotou osídlení a značně soustředěnou dopravou. Mezi méně zatížené oblasti patří horské partie Šumavy, Českého lesa a západní části Brd. Odpad je jedním z negativních vlivů zasahujících do environmentální sféry. Současná situace v odpadovém hospodářství je charakterizovaná převahou množství produkovaného odpadu nad jeho relativně nízkým využitím jako zdroje druhotných surovin a energie. Produkce podnikového odpadu vzniká v přímé závislosti na materiálové a energetické náročnosti výroby a zpracování. V Plzeňském kraji bylo v roce 2012 vyprodukováno 930,6 tis. tun podnikového odpadu. Ve srovnání s rokem 2008 to znamená snížení o 379,5 tis. tun odpadu, tj. o 29 %. Z pohledu časové řady má vývoj produkce podnikového odpadu klesající tendenci jak v absolutních hodnotách, tak i v přepočtu celkového množství vyprodukovaného odpadu na 1 obyvatele v kraji. Hodnota tohoto relativního ukazatele dosahovala v roce 2012 v Plzeňském kraji 1 627 kg na 1 obyvatele. Objem vyprodukovaného podnikového odpadu do jisté míry determinuje i odvětvová struktura výroby. Nejvyšší podíl v kraji na produkovaném podnikovém odpadu má odvětví stavebnictví, a to 51 % (především se jedná o odpad stavební a demoliční), výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (11 %) a některá vybraná odvětví zpracovatelského průmyslu (zejména kovovýroba). Jedním z možných indikátorů environmentálního pilíře udržitelného rozvoje je hodnota produkce podnikového odpadu vztahovaná k hrubému domácímu produktu (dále jen HDP) jako základnímu ukazateli, jehož výše je rozhodujícím kritériem pro hodnocení ekonomické úrovně jednotlivých regionů. V Plzeňském kraji ukazatel produkce podnikového odpadu na tis. Kč HDP zaznamenal proti roku 2008 nárůst na 5 kg/tis. Kč HDP. Plzeňský kraj se tak řadí na šesté nejvyšší místo v ČR.

Celkové množství odpadů, se kterými bylo v Plzeňském kraji manipulováno, se absolutně snižuje. Z přepočtu na vyprodukovaný odpad je patrné, že předmětem nakládání bylo 89,9 % vyprodukovaného odpadu, což je téměř o 7,7 procentních bodů méně než v roce 2008. Objem nebezpečného odpadu i jeho podíl na manipulovaném odpadu mírně kolísá. V roce 2012 dosáhl tento podíl hodnoty 1,8 %, což představuje minimální zvýšení proti roku 2008 a to o 0,1 procentního bodu. Ve srovnání s předcházejícím rokem se tento podíl mírně zvýšil a to o 0,3 procentního bodu. Podle způsobu nakládání převládá využívání odpadů, které tvoří 40 % manipulace s odpadem (zejména recyklace) nad odstraňováním (20 %), kde nejčastějším způsobem likvidace je skládkování (18,7 %). Podíl recyklovaného odpadu (včetně regenerace) z celkového objemu manipulovaného odpadu činil 26,4 % a zajistil tak Plzeňskému kraji třetí místo v republikovém srovnání. S více jak jednou třetinou (39,9 %) odpadů je v regionu nakládáno ostatními způsoby, nejčastějším je využití odpadů na terénní úpravy (45,1 %). Základní prioritou v environmentální oblasti je upřednostňování využití odpadů před jejich odstraňováním. Skládkování a spalování představuje v mnoha případech zdroj znečištění životního prostředí zejména půdy, vody a ovzduší s negativním dopadem do krajinných ekosystémů

Téměř stagnující trend má odpad komunální

V Plzeňském kraji bylo v roce 2012 vyprodukováno 139 tis. tun komunálního odpadu. Z hlediska způsobu sběru komunálního odpadu největší podíl připadal na běžný svoz (60,8 %). Z pohledu časové řady lze pozorovat větší využití u odpadu tříděného a zejména u svozu objemného odpadu. Běžný svoz naopak vykazuje klesající tendenci. Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu z celkové produkce tohoto odpadu dosáhl v Plzeňském kraji 18,3 %, což představuje nejvyšší hodnotu v ČR, přičemž republikový průměr dosahoval hodnoty 13,9 %. Plzeňský kraj se ve sběru odděleně sbíraných složek komunálního odpadu drží již od roku 2008 v rámci ČR na předních místech. V přepočtu produkovaného komunálního odpadu na 1 obyvatele došlo proti roku 2008 zejména v posledních letech k mírnému snížení. V roce 2012 dosáhla hodnota tohoto ukazatele 243 kg na obyvatele, což představuje proti roku 2008 snížení o 14,1 %. Dosažená hodnota přinesla Plzeňskému kraji opět nejlepší první místo.

Graf č. 24 Produkce komunálního odpadu v kraji a ČR v letech 2007 až 2012

Výdaje na ochranu životního prostředí - objem pořízených investic po výrazném poklesu mírně kolísá

Přestože objem pořízených investic v roce 2009 dosahoval výše 5 453 Kč/1 obyvatele, již v roce 2010 došlo k výraznému snížení a to o téměř dvě třetiny (1 994 Kč/1 obyvatele). Od této doby hodnota pořízených investic mírně stoupá s kolísajícím trendem. V roce 2012 bylo proinvestováno na 1 obyvatele 2 245 Kč. Tato nepříznivá situace řadí Plzeňský kraj v republikovém měřítku na desáté místo. Pro analýzu struktury pořízených investic na ochranu životního prostředí jsou dostupná pouze data podle sídla investora. Porovnáním těchto dostupných dat z roku 2012 dospějeme k závěru, že podstatná část finančních prostředků je směřována do oblasti nakládání s odpadními vodami (58,2 %) a další podstatná část do oblasti nakládání s odpady (19,5 %). Ve struktuře neinvestičních nákladů jsou finanční prostředky směřovány především do oblasti nakládání s odpady.